

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ

ΑΝΑΡΤΗΤΕΑ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ ΔΙΑΦΑΝΕΙΑ

ΕΚΘΕΣΗ ΕΠΙ ΤΟΥ ΝΟΜΟΣΧΕΔΙΟΥ

«Εθνική Αρχή Κυβερνοασφάλειας και λοιπές διατάξεις»

I. Γενικές Παρατηρήσεις

A. Το υπό συζήτηση και ψήφιση νομοσχέδιο, όπως το επεξεργάσθηκε η Διαρκής Επιτροπή Δημόσιας Διοίκησης, Δημόσιας Τάξης και Δικαιοσύνης, διαρθρώνεται σε τρία Μέρη (Α΄-Γ΄) και αποτελείται από τριάντα ένα (31) άρθρα, συμπεριλαμβανομένου του ακροτελεύτιου άρθρου που ορίζει τον χρόνο έναρξης ισχύος του νόμου.

Το Μέρος Α΄ (άρθρα 1-22) υπό τον τίτλο «Οργάνωση συστήματος διακυβέρνησης σχετικά με την κυβερνοασφάλεια» αποτελείται από πέντε Κεφάλαια (Α΄-Ε΄).

Με τις διατάξεις του Κεφαλαίου Α΄ (άρθρα 1-2), υπό τον τίτλο «Σκοπός και αντικείμενο», εισάγεται ο σκοπός (άρθρο 1) και οριοθετείται το αντικείμενο των προτεινόμενων διατάξεων του παρόντος Μέρους (άρθρο 2).

Με τις διατάξεις του Κεφαλαίου Β΄ (άρθρα 3-9), υπό τον τίτλο «Σύσταση και οργάνωση νομικού προσώπου δημοσίου δικαίου με την επωνυμία "Εθνική Αρχή Κυβερνοασφάλειας"», συνιστάται η «Εθνική Αρχή Κυβερνοασφάλειας», ως ν.π.δ.δ., που ανήκει στον δημόσιο τομέα της περ. α΄ και ειδικώς στον υποτομέα της Κεντρικής Κυβέρνησης της περ. γ΄ της παρ. 1 του άρθρου 14 του ν. 4270/2014 και στους τεχνολογικούς φορείς της παρ. Β΄ του άρθρου 13Α του ν. 4310/2014 (άρθρο 3), και καθορίζονται ο σκοπός, οι αρμοδιότητές της και τα μέσα εκτέλεσής τους (άρθρο 4). Ακολούθως, εισάγονται ρυθμίσεις για τα όργανα διοίκησης της Αρχής (άρθρο 5), συνιστάται η θέση του Διοικητή της Αρχής, τίθενται τα απαιτούμενα προσόντα, καθορίζεται η διάρκεια της θητείας του, ο τρόπος κάλυψης της θέσης και το αρμόδιο

2

για την επιλογή του όργανο, και ορίζεται ότι, ως προς τα κωλύματα τα ασυμβίβαστα και τους κανόνες αποφυγής σύγκρουσης συμφερόντων για το πρόσωπο που επιλέγεται να καταλάβει τη θέση, εφαρμόζεται το Κεφάλαιο Α΄ του Μέρους Δ΄ του ν. 4622/2019 (άρθρο 6), καθορίζεται το πλαίσιο των αρμοδιοτήτων του, και προβλέπεται ότι σε περίπτωση που αυτός ελλείπει, απουσιάζει ή κωλύεται οι αρμοδιότητές του ασκούνται από τους Υποδιοικητές, κατά τα ειδικότερον οριζόμενα (άρθρο 7). Εν συνεχεία, συνιστώνται δύο θέσεις Υποδιοικητών της Αρχής, τίθενται τα απαιτούμενα προσόντα, καθορίζεται η διάρκεια της θητείας τους, ο τρόπος κάλυψης της θέσης και το αρμόδιο για την επιλογή τους όργανο, ορίζεται ότι, ως προς τα κωλύματα τα ασυμβίβαστα και τους κανόνες αποφυγής σύγκρουσης συμφερόντων για τα πρόσωπα που επιλέγονται να καταλάβουν τις θέσεις, εφαρμόζεται το Κεφάλαιο Α΄ του Μέρους Δ΄ του ν. 4622/2019, και προβλέπεται ότι, σε περίπτωση που απουσιάζει ή κωλύεται ο Διοικητής, αναπληρούται από τους Υποδιοικητές, κατά τα ειδικότερον οριζόμενα (άρθρο 8). Επίσης, προβλέπεται η λειτουργία γραφείου του Διοικητή και των Υποδιοικητών, συνιστώνται θέσεις συνεργατών στα ως άνω γραφεία και καθορίζεται ο τρόπος κάλυψή τους, κατά τα ειδικότερον οριζόμενα (άρθρο 9).

Με τις διατάξεις του Κεφαλαίου Γ΄ (άρθρα 10-15), υπό τον τίτλο «Οργανωτικά θέματα της Εθνικής Αρχής Κυβερνοασφάλειας», τίθενται διατάξεις σχετικές με την οργάνωση και τη διάρθρωση σε οργανικές μονάδες της Αρχής (άρθρο 10), συνιστάται Μονάδα Εσωτερικού Ελέγχου, η οποία λειτουργεί σε επίπεδο τμήματος και υπάγεται στον Διοικητή, και καθορίζονται οι επιχειρησιακοί στόχοι και οι αρμοδιότητές της (άρθρο 11). Επίσης, μεταξύ άλλων, συνιστάται Γραφείο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους, για τη στελέχωση του οποίου ορίζεται ότι «(...) οι οργανικές θέσεις του κύριου προσωπικού του Ν.Σ.Κ. αυξάνονται κατά τρεις (3), δηλαδή ανά μία (1) στον βαθμό του Νομικού Συμβούλου του Κράτους, του Παρέδρου και του Δικαστικού Πληρεξουσίου, αντίστοιχα» (άρθρο 12). Περαιτέρω, προβλέπεται η μεταφορά στην Αρχή των οργανικών θέσεων της Γενικής Διεύθυνσης Κυβερνοασφάλειας του Υπουργείου Ψηφιακής Διακυβέρνησης και ορίζεται ο συνολικός αριθμός οργανικών θέσεων προσωπικού της Αρχής, οι σχέσεις εργασίας του προσωπικού και ο τρόπος κάλυψης των οργανικών θέσεων, με διορισμό, απόσπαση και μετάταξη, οι συνέπειες ως προς τον χρόνο υπηρεσίας του προσωπικού που έχει αποσπασθεί, η δυνατότητα μετάταξης, καθώς και η μεταφορά του προσωπικού που ήδη υπηρετεί στην άνω Γενική Διεύθυνση στην Αρχή, κατά τα ειδικότερον οριζόμενα (άρθρο 13). Περαιτέρω, προβλέπεται καθήκον εχεμύθειας (άρθρο 14), προσδιορίζονται οι πηγές των πόρων και ορίζεται η χρήση των εσόδων της Αρχής από τους εν λόγω πόρους (άρ-

θρο 15).

Με τις διατάξεις του Κεφαλαίου Δ΄ (άρθρα 16-19), υπό τον τίτλο «Παρεμβάσεις στο νομοθετικό πλαίσιο των ν. 4310/2014, 4577/2018, 4070/2012, 5002/2022 προς εναρμόνιση με τη σύσταση Εθνικής Αρχής Κυβερνοασφάλειας», προβλέπεται, μεταξύ άλλων, η ένταξη της Εθνικής Αρχής Κυβερνοασφάλειας στους τεχνολογικούς φορείς της παρ. Β΄ του άρθρου 13Α του ν. 4310/2014 (Α΄ 258) (άρθρο 16), και τροποποιείται η παρ. 1 του άρθρου 15 του ν. 4577/2018 (Α΄ 199) ως προς την αρμοδιότητα του Διοικητή της Εθνικής Αρχής Κυβερνοασφάλειας να επιβάλλει κυρώσεις σε φυσικό ή νομικό πρόσωπο, σε περίπτωση παραβίασης των διατάξεων του εν λόγω νόμου (άρθρο 17). Προβλέπεται, επίσης, η επιχορήγηση της Εθνικής Αρχής Κυβερνοασφάλειας με το ποσό των δύο εκατομμυρίων (2.000.000) ευρώ ετησίως, με σχετική προσθήκη στο άρθρο 75 του ν. 4070/2012 (Α΄ 82) (άρθρο 18), και η συγκρότηση και λειτουργία της Επιτροπής Συντονισμού για θέματα Κυβερνοασφάλειας, που αποτελείται πλέον από έξι (6) μέλη, κατόπιν τροποποίησης της παρ. 1 του άρθρου 23 του ν. 5002/2022 (Α΄ 228) (άρθρο 19).

Με τις διατάξεις του Κεφαλαίου Ε΄ (άρθρα 20-22), υπό τον τίτλο «Εξουσιοδοτικές, μεταβατικές και καταργούμενες διατάξεις», τίθενται, μεταξύ άλλων, εξουσιοδοτικές διατάξεις σχετικά με την κατάρτιση του Οργανισμού της Εθνικής Αρχής Κυβερνοασφάλειας, ο οποίος δύναται να ρυθμίζει κάθε θέμα που αφορά στην οργάνωση και λειτουργία της (άρθρο 20). Επίσης, τίθενται μεταβατικές διατάξεις που αφορούν τη μεταφορά οργανικών μονάδων της Γενικής Διεύθυνσης Κυβερνοασφάλειας στην Εθνική Αρχή Κυβερνοασφάλειας, την προσωρινή τοποθέτηση προϊσταμένων στις οργανικές μονάδες και τη στελέχωση των υποστηρικτικών υπηρεσιών της Αρχής, το συνολικό κόστος μισθοδοσίας, τη συνέχιση των εν εξελίξει εγκεκριμένων επισημονικών, εκπαιδευτικών και άλλων προγραμμάτων ή έργων που έχουν αναληφθεί από ή αφορούν στη Γενική Διεύθυνση Κυβερνοασφάλειας και τη συγκρότηση υπηρεσιακών και πειθαρχικών συμβουλίων της Εθνικής Αρχής Κυβερνοασφάλειας (άρθρο 21). Τέλος, με το άρθρο 22 προβλέπεται η κατάργηση του άρθρου 50 του ν. 4635/2019 (Α΄ 85), περί της Γενικής Διεύθυνσης Κυβερνοασφάλειας, με τη δημοσίευση της Πράξης Υπουργικού Συμβουλίου της παρ. 4 του άρθρου 6 του παρόντος.

Το Μέρος Β΄, υπό τον τίτλο «Λοιπές ρυθμίσεις για την ψηφιακή διακυβέρνηση», διαρθρώνεται σε οκτώ (8) άρθρα και σκοπός του είναι, μεταξύ άλλων, η απλοποίηση της διαδικασίας υποβολής και διαχείρισης των φακέλων δορυφορικών δικτύων, η ασφάλιση των διαστημικών αντικειμένων (όπως αυτά ορίζονται στο άρθρο 2 του ν. 4508/2017 (Α΄ 200)) από τον αιτούντα φορέα, η δυνατότητα καθορισμού όρων πρόσβασης σε υλική υποδομή φορέων εκ-

μετάλλευσης δικτύου, η ταχύτερη διεκπεραίωση του έργου της ψηφιοποίησης των Υποθηκοφυλακείων, και η παράταση της ημερομηνίας έναρξης παραγωγικής λειτουργίας της πλατφόρμας έκδοσης πιστοποιητικού οικονομικής ενημερότητας, με την τροποποίηση σειράς νόμων (άρθρα 23-24). Με το άρθρο 25 τροποποιείται η παρ. 5 του άρθρου 119 του ν. 4727/2020 (Α' 184) με την προσθήκη τέταρτου εδαφίου, με το οποίο καθορίζεται η διαδικασία υποβολής αίτησης του φακέλου του δορυφορικού συστήματος, που ο ενδιαφερόμενος προτίθεται να θέσει σε λειτουργία σε τροχιακές θέσεις και συσχετισμένες ζώνες συχνοτήτων, για τις οποίες δεν έχει εκπονηθεί σχέδιο από τη Διεθνή Ένωση Τηλεπικοινωνιών (ITU). Με το άρθρο 26, τροποποιείται η παρ. 1 του άρθρου 11 του ν. 4508/2017 (Α' 200), περί της διεθνούς ευθύνης για ζημιές, με σκοπό να διευκρινισθούν, μεταξύ άλλων, τα κριτήρια ασφάλισης των διαστημικών αντικειμένων από τον αιτούντα φορέα, τα οποία αφορούν σε συγκεκριμένα ποσοτικά μετρήσιμα κριτήρια, όπως το μέγεθος, το βάρος, οι τεχνικές ιδιότητες/προδιαγραφές, η αξία ή άλλες παράμετροι λειτουργίας. Με το άρθρο 27, προστίθεται παρ. 13 στο άρθρο 3 του ν. 4463/2017 (Α' 42), περί της πρόσβασης των επιχειρήσεων οι οποίες παρέχουν ή είναι εξουσιοδοτημένες να παρέχουν δίκτυα ηλεκτρονικών επικοινωνιών σε υπάρχουσα υλική υποδομή των φορέων εκμετάλλευσης δικτύου, με σκοπό να καθορίζονται οι όροι πρόσβασης στην εν λόγω υποδομή. Με το άρθρο 28 ρυθμίζεται η διαδικασία ταχύτερης διεκπεραίωσης του έργου ψηφιοποίησης των αρχείων των Υποθηκοφυλακείων, μεταξύ άλλων, μέσω της μεταφοράς τους σε ειδικά προσδιορισμένα κέντρα ψηφιοποίησης εκτός των Κτηματολογικών Γραφείων και Υποκαταστημάτων του Ν.Π.Δ.Δ. «Ελληνικό Κτηματολόγιο» και της αποκοπής των ραχών των τόμων τους, ώστε να διευκολύνονται οι διαδικασίες σάρωσης σελίδων. Με το άρθρο 29 τροποποιείται η παρ. 5 του άρθρου 14 του ν. 2664/1998 (Α' 275), περί της αίτησης και των συνυποβαλλόμενων δικαιολογητικών των κτηματολογικών εγγράφων, η παρ. 3 του άρθρου 20 του ν. 4512/2018 (Α' 5), περί των μεταβατικών διατάξεων για το προσωπικό των καταργούμενων Υποθηκοφυλακείων και Κτηματολογικών Γραφείων και η παρ. 4 του άρθρου 29 του ν. 4821/2021 (Α' 134), περί του ηλεκτρονικού φακέλου ακινήτου. Με το άρθρο 30 τροποποιείται η παρ. 4 του άρθρου 22 του ν. 4934/2022 (Α' 100), περί έναρξης της παραγωγικής λειτουργίας της πλατφόρμας έκδοσης του πιστοποιητικού οικονομικής ενημερότητας, και ορίζεται ότι η παραγωγική λειτουργία της ως άνω πλατφόρμας εκκινεί την 30ή.9.2024.

Τέλος, με τις διατάξεις του Μέρους Γ', υπό τον τίτλο «Έναρξη ισχύος», ορίζεται η έναρξη ισχύος του νόμου (άρθρο 31).

B. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο θεσπίζουν κανόνες που αποσκοπούν «στην ανάπτυξη ικανοτήτων κυβερνοασφάλειας σε ολόκληρη την Ένωση, στον μετριασμό των απειλών για τα συστήματα δικτύου και πληροφοριών που χρησιμοποιούνται για την παροχή βασικών υπηρεσιών σε σημαντικούς τομείς και στη διασφάλιση της συνέχειας των υπηρεσιών αυτών κατά την αντιμετώπιση περιστατικών, ώστε να συμβάλ[λ]ει στην ασφάλεια και στην αποτελεσματική λειτουργία της οικονομίας και της κοινωνίας της Ένωσης» (Οδηγία (ΕΕ) 2022/2555 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 14ης Δεκεμβρίου 2022 «σχετικά με μέτρα για υψηλό κοινό επίπεδο κυβερνοασφάλειας σε ολόκληρη την Ένωση, την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 910/2014 και της οδηγίας (ΕΕ) 2018/1972, και για την κατάργηση της οδηγίας (ΕΕ) 2016/1148» (Οδηγία NIS 2) (L 333/80) σελ. 1). Νομική βάση των κανόνων αυτών αποτελεί το άρθρο 114 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, στόχος του οποίου είναι η εγκαθίδρυση και η λειτουργία της εσωτερικής αγοράς (Συνθήκη για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης της 13ης Δεκεμβρίου 2007 - ενοποιημένη απόδοση ΕΕ C 202 της 7.6.2016, σελ. 47-360). Σύμφωνα με τη στρατηγική κυβερνοασφάλειας της ΕΕ για την ψηφιακή δεκαετία, «[η] οικονομία, η δημοκρατία και η κοινωνία της ΕΕ εξαρτώνται περισσότερο από ποτέ από την ασφάλεια και την αξιοπιστία των ψηφιακών εργαλείων και της συνδεσιμότητας. Επομένως, η κυβερνοασφάλεια είναι θεμελιώδης για την οικοδόμηση μιας ανθεκτικής, πράσινης και ψηφιακής Ευρώπης» (JOIN(2020) final 16.12.2020, σελ. 1).

Ως εκ τούτου, εκδόθηκε, μεταξύ άλλων, η Οδηγία (ΕΕ) του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 6ης Ιουλίου 2016 «σχετικά με μέτρα για υψηλό κοινό επίπεδο ασφάλειας συστημάτων δικτύου και πληροφοριών σε ολόκληρη την Ένωση» (Οδηγία NIS 1) (L 194/1), με σκοπό την καλύτερη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς. Η ως άνω Οδηγία καταργήθηκε και αντικαταστάθηκε από την Οδηγία NIS 2. Σκοπός της Οδηγίας NIS 2 είναι, μεταξύ άλλων, η εξάλειψη των μεγάλων αποκλίσεων στην εφαρμογή της Οδηγίας NIS 1 από τα Κράτη Μέλη (L 333/108, 14.12.2022, σελ. 2-3). Για την επίτευξη αυτού του σκοπού, σύμφωνα με το άρθρο 2 της Οδηγίας NIS 2, τα κράτη μέλη υποχρεούνται, μεταξύ άλλων, να ορίσουν ή συστήσουν αρμόδιες αρχές διαχείρισης κυβερνοκρίσεων. Η Οδηγία NIS 2 δεν προσδιορίζει τη σύνθεση ή τη λειτουργία της εθνικής αρμόδιας αρχής κυβερνοασφάλειας, απαιτείται, ωστόσο, από τα κράτη μέλη, «να διασφαλίζουν ότι οι αρμόδιες αρχές τους διαθέτουν τις απαιτούμενες εξουσίες και επαρκείς πόρους για να επιτελούν αποτελεσματικά και αποδοτικά τα καθήκοντα που τους ανατίθενται και να επιτυγχάνουν, με τον τρόπο αυτό, τους στόχους του παρόντος κανο-

6

νισμού» (άρθρο 8). Επίσης, τόσο η Οδηγία NIS 1 όσο και η Οδηγία NIS 2 υπογραμμίζουν τη σημασία της προστασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, τα οποία μπορεί να εκτεθούν σε κίνδυνο εξαιτίας των κυβερνοεπιθέσεων ή της επεξεργασίας τους σε συμμόρφωση προς τα μέτρα που λαμβάνονται για την εφαρμογή των Οδηγιών (L 333/108, 14.12.2022, σελ.4, L194/1, 6.7.2016, σελ.9).

II. Ειδική παρατήρηση επί του τίτλου του Κεφαλαίου Β΄ του Μέρους Α΄ και του Πίνακα Περιεχομένων

Το Κεφάλαιο Β΄ του Μέρους Α΄ στο μεν σώμα του νομοσχεδίου φέρει τον τίτλο «Σύσταση και οργάνωση νομικού προσώπου δημοσίου δικαίου με την επωνυμία "Εθνική Αρχή Κυβερνοασφάλειας"», στον δε Πίνακα Περιεχομένων, τον τίτλο «Σύσταση, οργάνωση και αρμοδιότητες νομικού προσώπου δημοσίου δικαίου με την επωνυμία "Εθνική Αρχή Κυβερνοασφάλειας"». Ως εκ τούτου, πρέπει, σε αμφότερα τα σημεία, να τεθεί ο αυτός τίτλος, ένας από τους δύο ανωτέρω.

III. Παρατηρήσεις επί των άρθρων

1. Επί του άρθρου 3 παρ. 1, του άρθρου 9 παρ. 2, του άρθρου 11, του άρθρου 12 παρ. 1 και του άρθρου 21 παρ. 6

Όπου στα ανωτέρω άρθρα απαντούν οι όροι «συστήνεται» ή «συστήνονται», θα μπορούσαν να αντικατασταθούν από τους όρους «συνιστάται» ή «συνιστώνται», αντιστοίχως.

2. Επί του άρθρου 3 παρ. 2

Στην περ. β΄ της παρ. 2 του άρθρου 3 ορίζεται ότι η Αρχή «[α]πολαμβάνει όλων των διοικητικών, οικονομικών και δικαστικών ατελειών, καθώς και των δικονομικών και ουσιαστικών προνομίων του δημοσίου». Για λόγους νοηματικής ακρίβειας, το ρήμα «απολαμβάνει» πρέπει να αντικατασταθεί από το ρήμα «απολαύει».

3. Επί του άρθρου 4

α. Στην παρ. 1 του άρθρου 4 ορίζεται ότι «[σ]κοπός της Αρχής είναι η οργάνωση, ο συντονισμός, η εφαρμογή και ο έλεγχος ενός ολοκληρωμένου πλαισίου στρατηγικών, μέτρων και δράσεων για την επίτευξη υψηλού επιπέδου κυβερνοασφάλειας στη χώρα, σε επίπεδο πρόληψης, προστασίας, αποτροπής, εντοπισμού, αντιμετώπισης, αποκατάστασης και ανάκαμψης από κυβερνοεπιθέσεις». Δεδομένου ότι γίνεται επανειλημμένως χρήση στην ίδια

πρόταση της λέξης «επίπεδο», θα μπορούσε, ενδεχομένως, να αντικατασταθεί η φράση «σε επίπεδο πρόληψης (...)», από τη φράση «σε σχέση με την πρόληψη (...)».

6. Στην παρ. 2 του άρθρου 4 ορίζονται οι αρμοδιότητες της Εθνικής Αρχής Κυβερνοασφάλειας. Η χρήση του επιρρήματος «ιδίως» καθιστά σαφές ότι ο κατάλογος αρμοδιοτήτων που προβλέπονται στον παρόντα νόμο δεν είναι εξαντλητικός. Επισημαίνεται, εν τούτοις, η απουσία αναφοράς στην αρμοδιότητα της Αρχής να εποπτεύει παραβάσεις δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα από τους εποπτευόμενους φορείς. Τόσο η Οδηγία NIS 2 όσο και η προγενέστερη Οδηγία NIS 1, η οποία έχει ενσωματωθεί στην ελληνική έννομη τάξη με τον ν. 4577/2018 (Α΄ 199), δίνουν έμφαση στο δικαίωμα της προστασίας προσωπικών δεδομένων, το οποίο κατοχυρώνεται στο άρθρο 9Α του Συντάγματος και το άρθρο 8 του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ (2000/С 364/01). Ειδικότερα, σύμφωνα με το άρθρο 35 της Οδηγίας NIS 2, οι αρμόδιες αρχές κυβερνοασφάλειας οφείλουν, μεταξύ άλλων, να ενημερώνουν τις αρμόδιες εποπτικές αρχές, όταν αντιλαμβάνονται περιπτώσεις παραβίασης δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα από τους εποπτευόμενους φορείς. Έμφαση στην προστασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα δίδεται και στην Αιτιολογική Έκθεση, όπου επισημαίνεται ότι η ενίσχυση της συμμετοχής των πολιτών στο σύνολο της ψηφιακής μετάβασης «οφείλει να σέβεται και να διασφαλίζει την ασφάλεια των δεδομένων των πολιτών, καθώς και των υπηρεσιακών δεδομένων» (Αιτιολογική Έκθεση, σελ. 23). Ως εκ τούτου, θα μπορούσε, ενδεχομένως, για λόγους ασφάλειας δικαίου, να προστεθεί υποχρέωση της Αρχής να ενημερώνει την αρμόδια εποπτική αρχή, εν προκειμένω, την Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα, όταν αντιλαμβάνεται παραβίαση δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα από τους εποπτευόμενους φορείς.

γ. Περαιτέρω, στις περ. α΄ και β΄ της παρ. 2 του άρθρου 4 ορίζεται, μεταξύ άλλων, ότι η Αρχή, ως ν.π.δ.δ., «[χ]αράσσει την ενιαία πολιτική κυβερνοασφάλειας στο πλαίσιο της Στρατηγικής Εθνικής Ασφάλειας (...)» και «[δ]ιαμορφώνει, συντάσσει και επικαιροποιεί την Εθνική Στρατηγική Κυβερνοασφάλειας που προβλέπεται στο άρθρο 6 του ν. 4577/2018 (...)», αντίστοιχα. Η διαμόρφωση και επικαιροποίηση της Εθνικής Στρατηγικής Κυβερνοασφάλειας ενέχει διαμόρφωση εθνικής πολιτικής επί του θέματος. Συμφώνως με την παρ. 1 του άρθρου 82 του Συντάγματος, η γενική πολιτική της χώρας καθορίζεται και κατευθύνεται από την Κυβέρνηση. Ακολούθως, στις διατάξεις του άρθρου 6 και άρθρου 7 παρ. 5 του ν. 4622/2019 ορίζεται ότι, μεταξύ των συλλογικών κυβερνητικών οργάνων περιλαμβάνεται και το Κυβερνητικό Συμβούλιο Εθνικής Ασφάλειας (ΚΥ.Σ.Ε.Α.), το οποίο έχει αποφασιστική αρ-

μοδιότητα, μεταξύ άλλων, επί των θεμάτων πολιτικής κυβερνοασφάλειας. Επίσης, στο άρθρο 52 του ν. 4622/2019 ορίζεται ότι η Προεδρία της Κυβέρνησης καταρτίζει το Ενοποιημένο Σχέδιο Κυβερνητικής Πολιτικής (Ε.Σ.Κυ.Π.), το οποίο εγκρίνεται από το Υπουργικό Συμβούλιο τον Σεπτέμβριο εκάστου έτους. Για λόγους νομικής σαφήνειας και πληρότητας, η περ. β΄ της παρ. 2 του άρθρου 4 θα μπορούσε να συμπληρωθεί με πρόταξη της φράσης «[σ]το πλαίσιο της εγκεκριμένης κυβερνητικής πολιτικής για την κυβερνοασφάλεια» ως προς την αρμοδιότητα να «[δ]ιαμορφώνει, συντάσσει και επικαιροποιεί την Εθνική Στρατηγική Κυβερνοασφάλειας» που ανατίθεται στο ν.π.δ.δ.

δ. Επίσης, στην περ. ιβ΄ της παρ. 2 του άρθρου 4 αναφέρεται ότι η Αρχή «[π]αρακολουθεί το συνολικό επίπεδο ασφάλειας του κυβερνοχώρου στη χώρα (...)». Για λόγους νομοτεχνικής σαφήνειας, θα μπορούσε να αναδιατυπωθεί ως εξής η σχετική ρύθμιση: «[π]αρακολουθεί το σύνολο των θεμάτων ασφάλειας του κυβερνοχώρου στη χώρα (...)».

ε. Τέλος, στην παρ. 4 του άρθρου 4 ορίζεται ότι «[ο] σκοπός και οι ως άνω αρμοδιότητες της Αρχής ασκούνται (...)». Δεδομένου ότι ο σκοπός, προδήλως, δεν ασκείται, θα μπορούσε να αναδιατυπωθεί η διάταξη ως εξής: «[ο]ι ως άνω αρμοδιότητες ασκούνται σε συνάρτηση με τον σκοπό της Αρχής (...)».

4. Επί του άρθρου 6 παρ. 2 περ. γ΄ και του άρθρου 8 παρ. 4 περ. θ΄.

Στην περ. γ΄ της παρ. 2 του άρθρου 6 και στην περ. β΄ της παρ. 4 του άρθρου 8, ως προς τα απαιτούμενα τυπικά προσόντα του Διοικητή και των Υποδιοικητών της Αρχής, μεταξύ άλλων, απαιτείται «άριστη γνώση της αγγλικής». Δοθέντος ότι δεν ορίζεται τρόπος απόδειξης της άριστης γνώσης, τίθεται προβληματισμός αν στη συγκεκριμένη περίπτωση θα εφαρμόζεται το άρθρο 10 του π.δ. 85/2022 «Καθορισμός προσόντων διορισμού σε φορείς του Δημοσίου (Προσοντολόγιο-Κλαδολόγιο)».

5. Επί του άρθρου 7 παρ. 3, του άρθρου 8 παρ. 2 εδάφιο θ΄ και του άρθρου 20 παρ. 3 εδάφιο α΄.

Στην παρ. 3 του άρθρου 7 ορίζεται ότι «[ο]ι αρμοδιότητες του Διοικητή, όταν αυτός ελλείπει, απουσιάζει ή κωλύεται, ασκούνται από τους Υποδιοικητές, σύμφωνα με τη σειρά αναπλήρωσης που ορίζεται στις αποφάσεις του δευτέρου εδαφίου της παρ. 2 του άρθρου 8». Ακολούθως, στο δεύτερο εδάφιο της παρ. 2 του άρθρου 8 ορίζεται ότι «[μ]ε τις αποφάσεις διορισμού του πρώτου εδαφίου ορίζεται και η σειρά αναπλήρωσης του Διοικητή, σε περίπτωση απουσίας ή κωλύματος». Περαιτέρω, στο πρώτο εδάφιο της παρ. 3

του άρθρου 20 ορίζεται ότι «[μ]ε απόφαση του Υπουργού Ψηφιακής Διακυβέρνησης, μετά από εισήγηση του Διοικητή της Εθνικής Αρχής Κυβερνοασφάλειας, καθορίζονται οι αρμοδιότητες των Υποδιοικητών της Αρχής». Δοθέντος ότι, αφενός, δεν νοείται αναπλήρωση του Διοικητή που ελλείπει, και αφετέρου, ότι στις ανωτέρω διατάξεις δεν υπάρχει ταυτότητα περιπτώσεων, θα μπορούσε, για λόγους εφαρμογής των διατάξεων και εύρυθμης λειτουργίας του ν.π.δ.δ., να αποσαφηνισθεί η δυνατότητα άσκησης των αρμοδιοτήτων του Διοικητή που ελλείπει, για οιονδήποτε λόγο και για περιορισμένο χρονικό διάστημα, από τους Υποδιοικητές.

6. Επί των άρθρων 9 και 10 παρ. 1

Στο άρθρο 9 προβλέπεται, μεταξύ άλλων, το γραφείο του Διοικητή και το γραφείο εκάστου των Υποδιοικητών. Ακολούθως, η παρ. 1 του άρθρου 10 καθορίζει τη διάρθρωση των οργανικών μονάδων της Αρχής. Παρατηρείται ότι δεν περιλαμβάνονται τα, κατά τα ανωτέρω, γραφεία των Υποδιοικητών. Για λόγους πληρότητας της διάταξης της παρ. 1 του άρθρου 10, κρίνεται σκόπιμο, αν αυτή είναι η βούληση του νομοθέτη, να προστεθεί η σχετική αναφορά, δεδομένου ότι και αυτά αποτελούν οργανικές μονάδες της Αρχής.

7. Επί του άρθρου 13 παρ. 6

α. Η παρ. 6 του άρθρου 13 προβλέπει τη μεταφορά του προσωπικού της Γενικής Διεύθυνσης Κυβερνοασφάλειας στην Αρχή, «(...) διατηρώντας τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις που απορρέουν από τις υφιστάμενες, κατά την έναρξη ισχύος του παρόντος, συμβάσεις και σχέσεις εργασίας». Προβληματισμός γεννάται ως προς το αν, μεταφερόμενος στην Αρχή υπάλληλος ο οποίος κατέχει θέση ευθύνης, κατοχυρώνει δικαίωμα θέσης ευθύνης και στις οργανικές μονάδες της συνιστώμενης Αρχής.

β. Παρατηρείται ότι δεν ορίζεται αν, και αν ναι, σε ποιες οργανικές μονάδες της Αρχής θα μπορεί να προΐσταται προσωπικό μη υπαγόμενο στον Υ.Κ., ούτε πώς θα επιλέγεται αυτό.

8. Επί του άρθρου 14 παρ. 1

Με τη διάταξη της παρ. 1 ορίζεται, μεταξύ άλλων, καθήκον εχεμύθειας για τον Διοικητή, τους Υποδιοικητές, το πάσης φύσεως προσωπικό, καθώς και τους απασχολούμενους στην Αρχή σε ομάδες εργασίας ή επιτροπές, «για τα έγγραφα και τις πληροφορίες των οποίων λαμβάνουν γνώση κατά την άσκηση των καθηκόντων τους». Εν προκειμένω, δεν προβλέπεται η περίπτωση κατά την οποία κάποιος λαμβάνει γνώση εγγράφων και πληροφοριών και πέραν της άσκησης των καθηκόντων του. Ως εκ τούτου, πρέπει να τεθούν,

10

στο τέλος του εδαφίου, τα εξής «(...) ή και πέραν αυτής».

9. Επί του άρθρου 15 περ. ε΄

Οι πόροι της Αρχής, μεταξύ άλλων, προέρχονται, όπως ορίζεται στην περ. ε΄ του άρθρου 15, από «[έ]σοδα από την αξιοποίηση στοιχείων της κινητής και ακίνητης περιουσίας της και από δάνεια κάθε μορφής». Δοθέντος ότι ουδέν διαλαμβάνεται σχετικώς στην Έκθεση Συνεπειών Ρύθμισης της διάταξης, και σε συνδυασμό με τη γραμματική διατύπωσή της, η εν λόγω ρύθμιση χρειάζεται περαιτέρω διευκρίνιση.

10. Επί του άρθρου 17

Το άρθρο 17 τροποποιεί το εισαγωγικό εδάφιο της παρ. 1 του άρθρου 15 του ν. 4577/2018 (Α΄ 199, περί κυρώσεων, ως προς το όργανο επιβολής των κυρώσεων και ως προς τον τρόπο επιβολής τους. Σκοπός του ν. 4577/2018 (Α΄ 199) ήταν η ενσωμάτωση στην ελληνική έννομη τάξη της Οδηγίας NIS 1. Σύμφωνα με το άρθρο 21 της ως άνω Οδηγίας, τα κράτη μέλη υποχρεούνται να καθορίζουν τις κυρώσεις σε περίπτωση παράβασης των εθνικών διατάξεων που θεσπίζονται κατ' εφαρμογή της οδηγίας, με κριτήριο την ικανότητά τους να είναι αποτελεσματικές, αναλογικές και αποτρεπτικές. Όμως, με το άρθρο 34 της Οδηγίας NIS 2 ορίζονται γενικοί όροι για την επιβολή διοικητικών προστίμων σε βασικές και σημαντικές οντότητες. Ειδικότερα, τα διοικητικά πρόστιμα ανέρχονται, κατ' ανώτατο όριο, τουλάχιστον σε δέκα εκατομμύρια ευρώ (10.000.000) ή, κατ' ανώτατο όριο, τουλάχιστον στο 2% του κατά το προηγούμενο οικονομικό έτος συνολικού παγκόσμιου ετήσιου κύκλου εργασιών της επιχείρησης στην οποία ανήκει η βασική οντότητα, ανάλογα με το ποιο είναι υψηλότερο, ή, κατ' ανώτατο όριο, σε τουλάχιστον επτά εκατομμύρια ευρώ (7.000.000) ή, κατ' ανώτατο όριο, τουλάχιστον στο 1,4% του κατά το προηγούμενο οικονομικό έτος συνολικού παγκόσμιου ετήσιου κύκλου εργασιών της επιχείρησης στην οποία ανήκει η σημαντική οντότητα, ανάλογα με το ποιο είναι υψηλότερο.

Μολονότι το παρόν άρθρο δεν αφορά την ενσωμάτωση στην ελληνική έννομη τάξη της Οδηγίας NIS 2, η Ελλάδα οφείλει να συμμορφώνεται με τις εν γένει ενωσιακές υποχρεώσεις της. Επισημαίνεται, συναφώς, ότι οι προβλεπόμενες κυρώσεις είναι σημαντικά χαμηλότερες από αυτές που προβλέπονται στην Οδηγία NIS 2 και, ως εκ τούτου, ενδεχομένως, ενδείκνυται τροποποίηση κατά τα ανωτέρω του άρθρου 15 του ν. 4577/2018 (Α΄ 199) περί κυρώσεων, ως προς το χρηματικό μέγεθος των κυρώσεων.

11. Επί του άρθρου 20 παρ. 5

Στη διάταξη της παρ. 5 του άρθρου 20 ορίζεται ότι «[μ]ε κοινή απόφαση των Υπουργών Ανάπτυξης, Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών και Ψηφιακής Διακυβέρνησης καθορίζονται οι διαδικασίες ανάθεσης, τα αρμόδια όργανα, οι επιτροπές, το περιεχόμενο και οι διαδικασίες εκτέλεσης των συμβάσεων, η έννομη προστασία, οι κυρώσεις και κάθε άλλο σχετικό θέμα για την εφαρμογή του τρίτου εδαφίου της παρ. 2 του άρθρου 15 του ν. 4412/2016 (Α΄ 147)». Στην παραπεμπόμενη διάταξη του ν. 4412/2016 ορίζεται ότι «[τ]ο παρόν Βιβλίο δεν εφαρμόζεται, σύμφωνα με την περίπτωση α΄ της παραγράφου 1 του άρθρου 346 της Σ.Λ.Ε.Ε., στις δημόσιες συμβάσεις και στους διαγωνισμούς μελετών που άπτονται του τομέα της Κυβερνοασφάλειας, στο μέτρο που η εφαρμογή του παρόντος Βιβλίου θα υποχρέωνε τη χώρα να παράσχει πληροφορίες, τη δημοσιοποίηση των οποίων θεωρεί αντίθετη με την προστασία των ουσιωδών συμφερόντων κυβερνοασφάλειάς της».

Επισημαίνεται, συμφώνως με την περ. γ΄ της παρ. 2 του άρθρου 347 του ν. 4412/2016, η υποχρεωτική γνωμοδοτική αρμοδιότητα της Ενιαίας Αρχής Δημοσίων Συμβάσεων σχετικά με τη νομιμότητα κάθε διάταξης σχεδίου νόμου ή κανονιστικής πράξης που αφορά στις δημόσιες συμβάσεις. Δεδομένου ότι, αφενός, από τη γραμματική διατύπωση της παρ. 5 του άρθρου 20 δεν προκύπτει αν η κοινή υπουργική απόφαση θα τυγχάνει εφαρμογής στο σύνολο των δημοσίων συμβάσεων που θα συνάπτει το ν.π.δ.δ., και, αφετέρου, ότι, εξ επόψεως δικαίου δημοσίων συμβάσεων, οι πάσης φύσεως νομοθετικές πρωτοβουλίες που άπτονται του τομέα των δημοσίων συμβάσεων πρέπει να συνάδουν με το γράμμα και το πνεύμα του ν. 4412/2016 και να προκύπτει με σαφήνεια το εύρος των επιτρεπόμενων παρεκκλίσεων, προκειμένου οι εξαιρέσεις να εισάγονται μόνον στον βαθμό στον οποίο είναι απολύτως αναγκαίες για την επίτευξη συγκεκριμένου και σαφώς καθορισμένου σκοπού, προβληματισμός μπορεί να δημιουργηθεί τόσο ως προς τη δυνατότητα τήρησης των άνω διαδικασιών όσο και ως προς τη δυνατότητα καθορισμού με κοινή υπουργική απόφαση δικαιωμάτων έννομης προστασίας και κυρώσεων, αντί προεδρικού διατάγματος, κατά την έννοια του άρθρου 43 παρ. 2 εδάφιο β΄ του Συντάγματος.

12. Επί του άρθρου 21

Με την παρ. 4 του άρθρου 21 ορίζεται, μεταξύ άλλων, ότι «[μ]ε την επιφύλαξη της περ. β) της παρ. 3 του άρθρου 13, από την 1η Ιανουαρίου 2025, το συνολικό κόστος μισθοδοσίας, καθώς και κάθε είδους αποδοχών βαρύνουν την Αρχή και καταβάλλονται από αυτήν».

12

Θα ήταν, ενδεχομένως, ορθότερο να διευκρινισθεί ότι η επιφύλαξη αφορά στο παρόν νομοσχέδιο.

13. Επί του άρθρου 22

Στο ως άνω άρθρο ορίζεται ότι «[τ]ο άρθρο 50 του ν. 4635/2019 (Α΄ 85), περί της Γενικής Διεύθυνσης Κυβερνοασφάλειας, καταργείται με τη δημοσίευση της Πράξης Υπουργικού Συμβουλίου της παρ. 4 του άρθρου 6 του παρόντος, περί διορισμού του Διοικητή της Εθνικής Αρχής Κυβερνοασφάλειας». Σχετικώς, παρατηρείται ότι στο κεφάλαιο «Κατ' άρθρο ανάλυση αξιολογούμενης ρύθμισης» της Έκθεσης Συνεπειών Ρύθμισης, για το συγκεκριμένο άρθρο, αναφέρεται μόνον ότι «[τ]ίθενται οι καταργούμενες διατάξεις του Μέρους Α΄ του νομοσχεδίου».

Δεδομένου ότι, αφενός το άρθρο 50 του ν. 4635/2019 φέρει τον τίτλο «Γενική Διεύθυνση Κυβερνοασφάλειας και λοιπές διατάξεις», και αφετέρου, ότι με την παρ. 9 του άρθρου 50 του προαναφερθέντος νόμου προστίθεται τρίτο εδάφιο στην παρ. 2 του άρθρου 15 του ν. 4412/2016, συμφώνως με το οποίο «[τ]ο παρόν Βιβλίο δεν εφαρμόζεται, σύμφωνα με την περίπτωση α΄ της παραγράφου 1 του άρθρου 346 της Σ.Λ.Ε.Ε., στις δημόσιες συμβάσεις και στους διαγωνισμούς μελετών που άπτονται του τομέα της Κυβερνοασφάλειας, στο μέτρο που η εφαρμογή του παρόντος Βιβλίου θα υποχρέωνε τη χώρα να παράσχει πληροφορίες, τη δημοσιοποίηση των οποίων θεωρεί αντίθετη με την προστασία των ουσιωδών συμφερόντων κυβερνοασφάλειάς της», και σε συνδυασμό με τα διαλαμβανόμενα στην παρ. 5 του προτεινόμενου άρθρου 20, για λόγους ασφάλειας δικαίου και εφαρμογής της διάταξης, κρίνεται σκόπιμο να αποσαφηνισθεί αν καταργείται ολόκληρο το άρθρο 50 του ν. 4635/2019 ή μέρος αυτού, οπότε και χρήζει περαιτέρω διευκρίνισης η διάταξη.

14. Επί του άρθρου 25

Με το άρθρο 25, προστίθεται τέταρτο εδάφιο στην παρ. 5 του άρθρου 119 του ν. 4227/2020 (Α΄ 184) περί της διαχείρισης δορυφορικών τροχιών και συσχετισμένων συχνοτήτων.

Θα ήταν, ενδεχομένως, ορθότερο το αρκτικόλεξο ITU, που αναφέρεται στην Διεθνή Ένωση Τηλεπικοινωνιών, να τοποθετηθεί αμέσως μετά από την πρώτη αναφορά που γίνεται στην εν λόγω Ένωση.

15. Επί του άρθρου 27

Με το άρθρο 27 προστίθεται παρ. 13 στο άρθρο 3 του ν. 4463/2017 (Α΄ 42), περί της πρόσβασης των επιχειρήσεων, οι οποίες παρέχουν ή είναι οι ε-

ξουσιοδοτημένες να παρέχουν δίκτυα ηλεκτρονικών επικοινωνιών, σε υπάρχουσα υλική υποδομή των φορέων εκμετάλλευσης δικτύου, η οποία, μεταξύ άλλων, αναφέρεται στην «(...) τυποποίηση εγκαταστάσεων και τεχνικών προδιαγραφών των υψίρρυθμων δικτύων (...)».

Θα ήταν, ενδεχομένως, ορθότερο να διευκρινισθεί ότι πρόκειται για υψίρρυθμα δίκτυα ηλεκτρονικών επικοινωνιών και η σχετική φράση να διαμορφωθεί ως εξής: «(...) τυποποίηση εγκαταστάσεων και τεχνικών προδιαγραφών των υψίρρυθμων δικτύων ηλεκτρονικών επικοινωνιών (...)».

Αθήνα, 7 Φεβρουαρίου 2024

Οι εισηγήτριες
Μαρία Ανδρονόπουλου
Σοφία Γαλάνη
Επίκουρη Καθηγήτρια του Παντείου Πανεπιστημίου
Επιστημονικές Συνεργάτιδες

Ο Προϊστάμενος του Α΄ Τμήματος
Νομοτεχνικής Επεξεργασίας
Ξενοφών Παπαρρηγόπουλος
Αναπληρωτής Καθηγητής
του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου

Ο Προϊστάμενος της Β΄ Διεύθυνσης
Επιστημονικών Μελετών
Αστέρης Πλιάκος
Καθηγητής του Οικονομικού
Πανεπιστημίου Αθηνών

Ο Πρόεδρος του Επιστημονικού Συμβουλίου
Κώστας Μαυριάς
Ομότιμος Καθηγητής της Νομικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών